

6. Романовський О. Г. Підготовка майбутніх інженерів до управлінської діяльності : монографія / О.Г. Романовський. – Х. : Основа, 2001. – 312 с.
7. Стефанова Н. Л. Учебно-методический комплекс по дисциплине «Математика» (для гуманитарных направлений профессионального педагогического образования) / Н.Л. Стефанова, О.В. Харитонова. – СПб. : Издательство РГПУ им. А.И. Герцена, 2007. – 125 с.
8. Столяренко Л. Д. Основы психологии / Л.Д. Столяренко. – Ростов-на-Дону: «Феникс», 2000. – 672 с.
9. Fundamentals of inclusive education: teaching manual / for Society. Ed. Kolupayevs AA - To: "A. K.", 2012. - 308.
10. Khinich J. I. Scientific and methodological support holistic physics research training in teacher training: Abstract of thesis. Dr. ... ped. Science / Khinich Joseph Isaacovich. - St. Petersburg, 2011.

Анотація

У статті розкриваються особливості створення навчально-методичного комплексу для вивчення спецкурсу «Історія інженерно-педагогічної освіти України» на факультеті технологічної та професійної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка з урахуванням вимог кредитно-модульної системи. Навчально-методичний комплекс має модульний характер та призначений дати чітке та цілісне уявлення про історію інженерно-педагогічної освіти України.

Аннотация

В статье раскрываются особенности создания учебно-методического комплекса для изучения спецкурса «История инженерно-педагогического образования Украины» на факультете технологической и профессионального образования Глуховского национального педагогического университета имени Александра Довженка с учетом требований кредитно-модульной системы. Учебно-методический комплекс имеет модульный характер и предназначен дать четкое и целостное представление об истории инженерно-педагогического образования Украины.

Summary

The article reviews the features of creation educational-methodical complex for the purpose of studying special course «History of engineer-pedagogical education in Ukraine» in faculty technological and professional education Hlukhiv National Pedagogical University name Alexander Dovzhenko with considering requirements credit-modular system. Educational-methodical complex is had modular character but appointed to give clear complete idea about history of engineer-pedagogical education Ukraine.

Ключові слова: навчально-методичний комплекс, інженерно-педагогічна освіта України, навчально-методичне забезпечення.

Ключевые слова: учебно-методический комплекс, инженерно- педагогическое образование Украины, учебно-методическое обеспечение.

Key words: educational-methodical complex, engineer-pedagogical education Ukraine, educational-methodical equipments.

Подано до редакції 15.10.13.

УДК 378. 147: 811.161.2

© 2013

Кучерук О. А.

ФОРМУВАННЯ ПРОЕКТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА В ПРОЦЕСІ ЛІНГВОМЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Постановка проблеми у загальному вигляді... В умовах технологічного етапу розвитку вітчизняної освіти для розв'язання педагогічних суперечностей особливого значення набуває проектна робота вчителя, що зумовлює актуальність проблеми організації проектної діяльності майбутнього педагога. У лінгвометодичній проекції ця проблема тісно пов'язана, по-перше, з науковим завданням розкрити методологію проектної педагогічної діяльності вчителя-словесника, по-друге, з практичним завданням сформувати в студентів-філологів інноваційний і креативний стиль мислення, необхідний у подальшому для створення нових професійно-педагогічних проектів та реалізації їх у майбутній фаховій діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Опрацювання наукової літератури, присвяченої розв'язанню проблеми інноваційної педагогічної діяльності, свідчить, що в працях вітчизняних і зарубіжних педагогів (В. Биков, Р. Галустов, О. Дубасенюк, Н. Малкова, Н. Ничкало, О. Новиков, С. Сисоєва, А. Хуторський та ін.) описано загальнодидактичні положення, які можуть стати джерелом розв'язання проблеми організації проектної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів (ВПНЗ) у процесі опанування дисциплін лінгвометодичного циклу. Деякі питання щодо організації проектної діяльності майбутніх педагогів розкрито в працях дидактиків-філологів (Н. Голуб, Ж. Горіна, О. Горошкіна, С. Караман, К. Климова, О. Кучерява, О. Любашенко, М. Пентиліук, О. Потапенко та ін.). Зокрема, питання проектної діяльності студентів педагогічних спеціальностей ВНЗ у процесі професійно спрямованого навчання української мови висвітлила К. Климова, актуальність проектного навчання дослідниця пояснює його високим творчим потенціалом [3, с. 325-332]. Н. Остапенко розробила й

обґрунтувала методику формування лінгводидактичної компетентності в майбутніх учителів української мови і літератури на основі поєднання технологій кредитно-модульного навчання й предметно-методичного проектування навчальних ситуацій. Дослідниця виходить із того, що методичне проектування як інноваційна технологія навчання охоплює три взаємозумовлені етапи: моделювання, власне проектування й конструювання [8]. Увага сучасних дидактиків-філологів до окремих аспектів організації проектної діяльності студентів ВПНЗ у процесі лінгвометодичної підготовки є закономірною і своєчасною. Однак залишається чимало нерозв'язаних питань щодо організації проектної діяльності майбутнього вчителя-словесника. Актуальним є студіювання особливостей вироблення проектної компетентності студента-філолога в системі лінгвометодичної підготовки.

Формулювання цілей статті... Мета статті – розкрити педагогічні аспекти формування проектної компетентності майбутнього вчителя-словесника в процесі лінгвометодичної підготовки. Завдання цієї роботи: уточнити поняття проектної компетентності в освітній сфері; визначити особливості проектної педагогічної діяльності й умови, що впливають на ефективність її організації в контексті лінгвометодичної підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження... Новий образ сучасної освіти пов'язаний з проектно-технологічним типом організаційної педагогічної діяльності, суть якого, за О.Новиковим, полягає в тому, що продуктивна педагогічна діяльність здійснюється в логіці проектів – розподіляється на окремі завершені цикли, які називаються проектами. Цей тип організаційної культури охоплює групу методичних систем: проблемного навчання, пошуково-дослідницьку систему навчання, продуктивну систему навчання, систему проєктивного навчання, контекстного навчання, імітаційну систему навчання, інформаційну методичну систему [7, с. 43-46]. Відповідно до концептуально-методологічного оновлення засад професійної освіти впровадження проектної роботи в системі підготовки майбутніх учителів – один із шляхів розв'язання таких освітніх суперечностей: між колективною формою навчання і персональним когнітивно-навчальним стилем кожного студента; між традиційним навчанням, орієнтованим на вироблення окремих знань, умінь, навичок, якому властиве домінування репродуктивного характеру, і потребою часу у формуванні компетентної особистості майбутнього педагога, здатного системно інноваційно й креативно діяти в професійній сфері; між недостатніми розвивальними можливостями усталених методів навчання та необхідністю запровадження новітніх методів і технологій навчання тощо. Для забезпечення належної організації проектної педагогічної діяльності важливо розуміти такі поняття, як *проектна діяльність*, *проект*, *технологічний підхід до організації діяльності*, *проектна компетентність*, і оперувати ними в проєкції на освітню практику.

Проектна діяльність становить сукупність дій щодо складання й розроблення проекту, планування певної роботи й послідовного її виконання. І. Єрмаков стверджує, що *проектна діяльність* – це конструктивна й продуктивна діяльність особистості, спрямована на розв'язання життєво значущої проблеми, досягнення кінцевого результату в процесі цілевизначення, планування і здійснення проекту. Проектна діяльність належить до унікальних способів людської практики, зв'язаної з передбаченням майбутнього, створенням його ідеального образу, здійсненням та оцінкою результатів реалізації задумів [2, с. 717]. Організація проектної діяльності студентів у системі лінгвометодичних технологій передбачає теоретико-практичну підготовку їх до професійної проектної діяльності вчителя української мови в середніх загальноосвітніх закладах, зокрема засвоєння майбутніми вчителями знань і вмінь щодо ефективного розроблення й реалізації проектів у сфері навчання української мови.

Проектна діяльність студента (учителя) починається з педагогічного проектування – креативної, інноваційної діяльності, спрямованої на створення нового продукту, – передбачає реалізацію відповідного продукту за допомогою дієвих технологій і завершується підсумковою рефлексією, яка, поза іншим, потребує від студента (учителя) вияву особистісного ставлення до результату діяльності. Залежно від масштабу й рівня взаємозалежності продукти проектної діяльності поділяють на проекти, мультипроекти, портфелі проектів тощо. Під *проектом* найчастіше розуміють, з одного боку, *модель* певної системи, а з іншого, – *процес* цілеспрямованого створення чи реконструювання певної системи, цикл продуктивної діяльності, спрямованої на досягнення конкретного результату. За нашим трактуванням, *педагогічний проект* – це продукт творчої інноваційної педагогічної діяльності, що становить задум розв'язання проблеми в майбутній навчально-виховній роботі, спрямований на гармонійний розвиток інтелектуально-духовної сфери зростаючої особистості.

Ідея *технологічного підходу до організації навчально-виховної діяльності* полягає в тому, щоб детально спроектувати освітній процес в усіх його основних компонентах (цілях, змісті, методах, засобах навчання), аби гарантовано одержати необхідний результат – досягнення запроєктованих освітніх цілей. За такого підходу провідним способом організації освітньої діяльності стає технологія. Технологічний підхід створює умови для досягнення вищих результатів завдяки тому, що нижча форма активності викладача і студентів (коли навчання постійно спрямовується на запам'ятовування, а викладач не відхиляється від конспекту заняття) змінюється на вищу форму активності суб'єктів навчання, за якої у студентів активно функціонують мисленнєві процеси, на заняттях застосовується проблемний підхід до навчання й різні технології розвивального навчання.

Проектна педагогічна діяльність у системі професійної підготовки майбутнього вчителя дає змогу формувати й розвивати проектну компетентність. Важливість цієї компетентності в особистісно-професійному зростанні майбутнього вчителя зумовлена актуальністю проектно-технологічного типу організаційної культури педагогічної діяльності. Н. Матяш,

Ю. Володіна тлумачать *проектну компетентність* як інтегративну характеристику суб'єкта діяльності, що виражається в здатності й готовності людини до самостійної теоретичної і практичної діяльності з розроблення й реалізації проектів у різних сферах соціальної практики на основі принципів природо- і культуровідповідності. Ці вчені виділяють у структурі проектної компетентності кілька компонентів: мотиваційно-регулятивний, когнітивний, операційно-практичний і рефлексійний [5]. Спираючись на зазначене, *проектну компетентність педагога* розуміємо як складне інтегративне утворення особистісно-професійних якостей, що становить готовність педагога до природо- і культуровідповідної теоретико-практичної діяльності з розроблення й реалізації різноспрямованих за змістом проектів у сфері освітньої практики. Проектна компетентність майбутнього вчителя формується в проектній педагогічній діяльності. Основу проектної компетентності сучасного вчителя мови становлять такі групи вмінь: організаційно-діяльнісні, когнітивні, комунікативні, науково-дослідні, креативні, інформаційно-комунікаційні, рефлексійні, лінгвістичні, психолінгвістичні, соціолінгвістичні, лінгвометодичні, соціокультурні, психолого-педагогічні. Сукупність відповідних умінь відображає рівень професійної підготовки майбутнього вчителя-словесника до проектної педагогічної діяльності в системі мовної освіти. Комплекс набутих професійно-методичних умінь, необхідних для ефективного розроблення й реалізації проектів у сфері шкільного навчання української мови, є основним показником продуктивної організації викладачем проектної діяльності студентів.

Наявність і застосування вчителем специфічних умінь проектної діяльності, зокрема таких *умінь*: *умінь проблематизації* (самовизначення в проблемному колі проекту – умінь розглядати проблемну педагогічну ситуацію, виділяти її проблемні аспекти, формулювати головну проблему та проектне завдання, пов'язане з розв'язанням цієї проблеми), *умінь проектування* (цілевизначення, планування, моделювання, конструювання освітніх систем), *умінь теоретико-практичної свідомої діяльності щодо реалізації проекту* (уміння гнучко змінювати напрям і перебудовувати зміст проектної педагогічної діяльності, уміння варіативно користуватися різними способами професійно-педагогічної діяльності), *умінь доцільного вибору й застосування комп'ютерних та інших технологій* у проектній педагогічній діяльності, *умінь рефлексійної діяльності* (самоаналізу поєднання суспільного досвіду з власним задумом, планом дій, самоаналізу, роздуму щодо проектування свого інтелектуально-духовного потенціалу в освітнє середовище) – як базових складників проектної компетентності свідчить про проектно-технологічний тип організації педагогічної діяльності, який характеризується застосуванням інтегрованих знань і вмінь з різних галузей та комплексного особистісно-соціального досвіду.

У змісті сучасної лінгвометодичної підготовки студентів до педагогічної діяльності з підготовки й реалізації проектів важливо акцентувати увагу на тому, що загальні принципи традиційного типу організації педагогічної діяльності трансформуються. Зокрема, принцип доступності знань трансформується в *принцип розвивального навчання і виховання*; принцип свідомості знань – у *принцип свідомої діяльності*, що впливає із закономірності: студент розумітиме, як упроваджувати на практиці навчальні досягнення (знання, навички, уміння), коли здобуватиме їх у процесі виконання свідомої навчальної діяльності; принцип науковості знань трансформується в *принцип освоєння дійсності за допомогою узагальнених наукових понять*; принцип наочності, відповідно до якого домінують зовнішні зв'язки, – у *принцип моделювання*, відповідно до якого виявляються внутрішні зв'язки. Окрім того, для ефективної організації навчального процесу з опанування проектної діяльності актуальними є такі *принципи*: *культуровідповідності, природовідповідності, особистісної орієнтації навчання, індивідуалізації та диференціації навчання, ситуативності, тематичної і методичної варіативності, діалогічності, технологічності організації навчальної діяльності, рольової організації змісту і процесу навчання, навчальної співпраці, опори на креативність* тощо. Дотримання виділених принципів у навчальних умовах проектної діяльності майбутніх учителів дасть змогу ефективніше реалізувати особистісно орієнтований підхід до навчання, забезпечити розвивальний характер професійної підготовки до проектної педагогічної діяльності, спрямувати педагогічний процес на формування, розвиток не лише когнітивного й операційно-практичного компонентів у досягненнях студентів, а й мотиваційного, емоційно-вольового, етичного, ціннісно-рефлексійного, на вироблення компетентностей шляхом активізації мисленневих процесів, підтримання внутрішньої мотивації до проектної діяльності, культивування у студента впевненості в собі, стимулювання творчості під час розв'язання відкритих навчально-методичних проблем практичного характеру.

Успішність організації проектної діяльності майбутніх учителів-словесників у процесі вишівської освіти й досягнення ними високого рівня проектної компетентності значною мірою залежить від застосування системного підходу до поетапного формування професійних умінь. Системний підхід передбачає розглядати й будувати навчально-професійну діяльність студентів як складну систему, спрямовану на обґрунтовану підготовку й реалізацію різноспрямованих за змістом педагогічних проектів – проектів організації навчання учнів української мови на уроці і в позаурочній роботі – з метою розв'язання складних педагогічних проблем лінгвометодичного характеру. Система професійної підготовки студентів до проектної педагогічної діяльності має передбачати засвоєння ними певної послідовності дій з організації такої діяльності. Схема організації проектної роботи майбутніх учителів повинна охоплювати низку етапів: цільовий, концептуальний, структурно-змістовий, технологічний і оцінно-рефлексійний. *Лінгводидактична модель організації проектної професійно-педагогічної діяльності майбутнього вчителя* може включати такі елементи:

1. Формулювання теми і мети проектної педагогічної діяльності.

2. Визначення наукового підґрунтя організації проектної педагогічної діяльності (ключові філософські, психолого-педагогічні, лінгвістичні, соціолінгвістичні, психолінгвістичні, соціокультурні поняття, загальні закономірності, методологічні принципи, підходи).

3. Характеристика проектної педагогічної діяльності (особливості, принципи навчально-виховної роботи, конкретні умови).

4. З'ясування логічної структури сутності педагогічної діяльності з реалізації конкретного проекту (цілі-результати педагогічної діяльності, суб'єкти, зміст, технології).

5. Визначення послідовних структурних етапів виконання проектної педагогічної діяльності.

6. Оцінно-рефлексійна діяльність.

За О. Новиковим, Д. Новиковим, повний цикл проектної діяльності визначається трьома основними фазами: фаза проектування, технологічна фаза, рефлексійна фаза. У названих фазах поетапної діяльнісної стратегії умовно виділяють стадії та етапи діяльності. Спираючись на теоретичні положення цих учених [6, с. 8-9; 7, с. 43-44], деталізуємо структурні ланки педагогічної діяльності, здійснюваної за проектно-технологічним типом організаційної культури. Початок проектної діяльності, **фаза проектування**, коли в контексті особистої життєтворчості проектується система педагогічної роботи, яку має виконати вчитель, передбачає *концептуальну стадію* (етапи: задум педагогічного проекту – чи практична розробка, чи наукове дослідження; вияв суперечності в навчально-виховній ситуації; формулювання проблеми; визначення змістового спрямування, мети педагогічного проекту; вибір критеріїв оцінювання результативності педагогічної діяльності), *стадію моделювання* створюваної професійно-методичної системи (етапи: побудова гіпотези; конкретизація гіпотези; створення моделі – образу професійно-методичної системи), *стадію конструювання* педагогічного проекту (етапи: визначення цілей проекту й планування обсягу роботи з розв'язання проблеми; з'ясування ресурсних можливостей інформаційних, матеріально-технічних, фінансових засобів; розроблення програми проекту), *стадію технологічної підготовки* проектної діяльності (етапи: підготовка експериментальної навчальної програми; розроблення навчальних посібників, наочності). **Технологічна фаза** передбачає *стадію конкретної реалізації* проекту, що залежить від особливостей його змісту (етапи: теоретична діяльність; практична діяльність), *стадію оформлення результатів* (етапи: публічні доповіді; презентації; публікації). **Фаза підсумкової рефлексії** передбачає *стадію рефлексії результатів* (етапи: написання рефлексійного есе; підготовка рефлексійного щоденника), *стадію оцінки й самооцінки результатів* (етапи: рефлексивний полілог; обговорення реалізованої системи у формі "круглого столу"). Структурні ланки педагогічної діяльності тісно пов'язані й спрямовані на результат проектної діяльності педагога, яким є розроблений і впроваджений проект педагогічної системи. Наведені структурні елементи педагогічної діяльності залежно від змісту і специфіки проекту можуть деякою мірою змінюватися, та в цілому вони становлять орієнтири для належної послідовної організації проектної педагогічної діяльності.

У контексті сучасної філософії освіти система опанування навчальної теми, заняття стає технологічною завдяки *проектуванню*, яке відрізняється від традиційного планування навчально-виховної роботи тим, що потребує детального визначення освітніх цілей педагогічної системи на діагностувальній основі, тобто чіткого, однозначного опису цілей, визначення способів їх вияву, вимірювання й оцінювання рівня їх реалізації [7, с. 48]. Досягнення цілей педагогічного проекту залежить від свідомого цілеспрямованого проектування педагогічної діяльності. У процесі проектування студентами цілей уроку як попереднього визначення навчальних результатів варто використовувати ідеї, ключові слова загальновідомої теорії класифікації та систематизації цілей, запропонованої американськими вченими на чолі з Б. Блумом за шістьма критеріями (рівнями): *знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінювання*. Моделювання педагогічної системи, що має відповідати певній концепції, насамперед передбачає обґрунтування основ проектування цієї системи (наприклад, основою проектування може бути компетентнісно-цільовий підхід) та визначення особливостей її, зокрема урахування специфічних цільових напрямів. За тлумачним словником, *модель* – це "б. Уявний чи умовний (зображення, опис, схема і т. ін.) образ якого-небудь об'єкта, процесу або явища, що використовується як його "представник" [1, с. 535]. Під час моделювання структурних компонентів педагогічної системи (*далі* – *ПС*) і її внутрішніх зв'язків мета педагогічного проекту виконує системоутворювальну функцію. *На вході* створюваної педагогічної системи (та її моделі) має бути відповідний цільовий комплекс побудови й подальшого використання ПС, а *на виході* – результат функціонування системи (*вхід* → *ПС* → *вихід*). На етапі цілевизначення (стадія проектної діяльності – конструювання) студент має пам'ятати, що сьогодні освітні цілі переосмислюються крізь особистісно-компетентнісний вимір. У межах зазначеного стосовно проектної діяльності педагога, зокрема фази проектування, студентам потрібно наголосити, що оцінювання й рефлексія постійно пронизують усю педагогічну діяльність: зіставляються проміжні результати зі стартовими (початковими) показниками, з моделлю професійної діяльності, уточнюються, коригуються цілі і перебіг педагогічної діяльності, яка відповідає програмі проекту. Етапи реалізації розробленого проекту й оформлення результатів становлять технологічну фазу проектної діяльності. Під час лінгвометодичної підготовки майбутніх учителів-словесників до проектної діяльності на цій фазі більшою мірою виявляється професійно-методична творчість студентів, їхня здатність до [комбінування змістових ліній навчання мови, комплексного поєднання традиційних та інноваційних методів навчання з урахуванням цілей навчальних ситуацій](#)

уроку тощо. Завершує повний цикл проектної діяльності – підсумкова рефлексія. Рефлексійна діяльність студентів щодо продуктивності власної проектної діяльності розвиває вміння аналізувати власні успіхи і труднощі, уміння свідомо регулювати свої професійно-методичні дії, прогнозувати шляхи вдосконалення подальшої проектної діяльності.

Необхідною умовою успішної організації проектної діяльності студентів є належний рівень підготовки викладача, який має вміти проектувати навчальне заняття з використанням інформаційно-комунікаційних та інших технологій. У процесі формування проектної компетентності майбутнього вчителя завдання викладача зробити проектну діяльність студента (під час самонавчання, виконання наукового дослідження чи на заняттях у виші, чи в процесі активної педагогічної практики в школі) позитивно мотивованою на всіх етапах. Важливу роль у цьому відіграють методи навчання, а саме: діалогування, аналіз конкретної навчально-виховної ситуації, педагогічне моделювання, метод проектів, “розумовий штурм”, рольова гра, дослідницькі методи, комплексний метод роботи з комп’ютером у гіперсередовищі та ін. Методи навчання, виражені в індивідуальній формі, стимулюють самостійну професійно-методичну творчість студентів. Методи, виражені в парній, груповій формах навчання студентської молоді, забезпечують інтерактивний характер навчальної професійно-педагогічної діяльності. Ефективність методів, спрямованих на організацію проектної педагогічної діяльності студентів у системі лінгвометодичної підготовки, зумовлюється їх відповідністю змісту навчання і структурі заняття. Дидактична цінність названих методів полягає в тому, що дають змогу формувати й підтримувати позитивну мотивацію студентів до навчання, стимулювати їх до міжособистісного спілкування, самостійного моделювання уроків мови, мовних позакласних заходів, факультативних занять з мови. Завдяки цим методам можна забезпечити колективно розподілену діяльність над спільним проектом, обговорення предметно-методичного проектування стосовно розв’язання конкретної проблеми, самостійну роботу над створенням проекту лінгвометодичного характеру. Зокрема, прикладом такого проекту може бути *проект загальношкільного конкурсу учнівських творів “Рідне місто: учора, сьогодні, завтра”*. Як результат цього проекту прогнозується те, що масовість конкурсу не лише дасть змогу спрямувати увагу учнів на актуальні проблеми розвитку рідного міста, виробити прагнення змінити на краще його життя, розвинути творчі здібності, критичне мислення, а й забезпечить вербальну самореалізацію учнів в умовах змагальності.

Спрямування дидактичних методів на навчальні цілі, що відображають проектні вміння, й на задоволення професійних потреб студентів-філологів забезпечує особистісно-професійне зростання майбутніх учителів-словесників. Важливою умовою організації проектної педагогічної діяльності студентів є проведення викладачем індивідуальних і групових консультацій з питань проектної роботи, різновидом такої роботи може бути наукове дослідження, що виявляє рівень оволодіння студентом дослідницькими методами й уміння використовувати їх у науково-методичній творчості. Проектна діяльність студентів на заняттях лінгвометодичного циклу може інтегруватися в творчо-розвивальні технології, що технологічно збагачує процес формування проектної компетентності майбутнього вчителя-словесника й стимулює реалізацію його особистісного креативного потенціалу.

Висновки... Таким чином, компоненти проектної компетентності майбутнього вчителя (мотиваційний, когнітивний, практичний, рефлексійний) формуються й розвиваються на різних етапах проектної педагогічної діяльності у взаємозв’язку. Підвищення рівня сформованості проектної компетентності значною мірою залежить від ефективних методів організації проектної педагогічної діяльності студента в процесі самонавчання, навчання на заняттях у виші і від належної організації активної проектної педагогічної практики в школі. За таких умов збагачується індивідуальний професійний досвід проектної роботи студентів – у результаті зміст і процес навчально-виховної діяльності набуває для них особистісно-професійного смислу. Перспективними є дослідження особливостей лінгвометодичної підготовки майбутніх учителів до організації проектної діяльності юних мовознавців, аналіз психолого-педагогічних умов упровадження інноваційних технологій під час організації проектної діяльності майбутніх учителів-словесників, розроблення методики оцінювання проектної компетентності майбутнього вчителя-словесника на заняттях з лінгвометодичних дисциплін.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел]. – К. : Ірпін, ВТФ “Перун”, 2001. – 1440 с.
2. Єрмаков І.Г. Проектна діяльність / І.Г.Єрмаков // Енциклопедія освіти ; за ред. В. Г. Кременя. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – С. 717-718.
3. Климова К. Я. Теорія і практика формування мовнокомунікативної професійної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей педагогічних університетів : [монографія] / К. Я. Климова. – Житомир : РУТА, 2010. – 560 с.
4. Малкова И. Ю. Проектные технологии в высшей школе: гипотеза о содержании проектной компетентности // Образовательные технологии. – 2005. – №3. – С. 57-64.
5. Матяш Н. В., Володина Ю. А. Методика оценки проектной компетентности студентов [Электронный ресурс] // Психологические исследования: электрон. науч. журн. 2011. N 3(17). URL: <http://psystudy.ru> (дата обращения: 19.06.2013). 0421100116/0032.
6. Новиков А. М. Методология научного исследования / А. М. Новиков, Д. А. Новиков. – М. : Книжный дом “ЛИБРОКОМ”,

2010. – 280 с.

7. Новиков А. М. Развитие дидактической базы: методы и средства / А. М. Новиков // Школьные технологии. – 2007. – № 5. – С. 40-50.
8. Остапенко Н. М. Теорія і практика формування лінгводидактичних компетентностей у студентів філологічних факультетів ВНЗ / Н. М. Остапенко. – Черкаси : видавець Чабаненко Ю., 2008. – 330 с.
9. Сисоева С. О. Особистісно орієнтовані технології: метод проектів / С. О. Сисоева // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2002. – Вип. 1. – С. 73-80.
10. Шевцов А. Синергетичні принципи проектування педагогічного процесу як системи / А. Шевцов // Вища освіта України. – 2003. – № 2. – С. 115-118.

Анотація

У статті розглянуто проблему формування проектної компетентності майбутнього вчителя-словесника та шляхи її розв'язання в системі лінгвометодичної підготовки. Шляхом аналізу науково-методичної літератури й синтезу теоретичних ідей визначено лінгводидактичну модель організації проектної діяльності майбутніх учителів-словесників, виділено принципи і методи формування проектної компетентності.

Аннотация

В статье рассматривается проблема формирования проектной компетентности будущего учителя-словесника и пути ее решения в системе лингвометодической подготовки. Путем анализа научно-методической литературы и синтеза теоретических идей определена лингвометодическая модель организации проектной деятельности будущих учителей-словесников, выделены принципы и методы формирования проектной компетентности.

Summary

The article focuses on proving problem of the forming project competence of future teachers-philologists and ways to solve it in the system of linguistics' methodical training. This article determines the lingvodidactic model of project activities organization that should be used by future teachers- philologists. The author also identified principles and methods of forming project competency by analyzing scientific and technical literature and synthesis of theoretical ideas.

Ключові слова: проектна діяльність, проект, проектна компетентність, принципи навчання, методи навчання, лінгвометодична підготовка студентів.

Ключевые слова: проектная деятельность, проект, проектная компетентность, принципы обучения, методы обучения, лингвометодическая подготовка студентов.

Key words: project activity, project, project competence, principles of study, methods of study, linguistics' methodical preparation of students.

Подано до редакції 30.09.13.

УДК 37.016.02:908–057.875

© 2013

Кушнір Г.Л.

ЗАСТОСУВАННЯ ПОНЯТТЯ "ДИДАКТИЧНІ УМОВИ" ПРИ ФОРМУВАННІ КРАЄЗНАВЧО-ТУРИСТИЧНИХ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Педагогічні дослідження, які проводяться на сучасному етапі основним своїм завданням вбачають удосконалення процесу навчання. Однією з головних ланок навчального процесу є дидактичні умови формування та засвоєння знань, від визначення і практичної перевірки яких, залежить успіх рівня засвоєння та усвідомлення навчального матеріалу. Як і кожна наукова проблема, дана проблема постійно знаходить все нові шляхи вирішення і потребує уточнення. Головна причина змін – зрушення в мисленні людей, виникнення все нових технологій навчання, пошук оптимальних рішень, які крокуватимуть пліч-о-пліч з сьогоденням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Питанням дослідження і визначення умов засвоєння знань цікавилися Ю.К.Бабанський, В.М.Манько, М.В.Рутковська та інші дослідники. В їх роботах розкриті наукові підходи до визначення дидактичних умов, а також проаналізовано особливості їх використання в педагогічній діяльності. Поряд з тим, автором встановлено, що аналізу дидактичних умов при формуванні краєзнавчо-туристичних знань приділено недостатньо уваги. Саме тому дана проблема є досить актуальною і потребує подальшої розробки та аналізу.

Формулювання цілей статті... Виходячи з важливості окресленої вище проблеми, нами поставлено мету – узагальнити існуючі підходи до визначення поняття "умова" в філософському та психолого-педагогічному аспектах, визначити які саме дидактичні умови призведуть до ефективності засвоєння краєзнавчих знань студентами.